

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag til vedtagelse nr. V 14 af Bendt Bendtsen (KF), Karsten Nonbo (V), Peter Skaarup (DF), Sonja Albrink (CD) og Tom Behnke (FP).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af beslutningsforslag nr.

B 51:

Forslag til folketingsbeslutning om mulighed for straf for kollektiv deltagelse i lovovertrædelser.

Af Bendt Bendtsen (KF) m.fl.
(Fremsat 18/11 98).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Frank Jensen):

Ifølge beslutningsforslaget fra Det Konservative Folkeparti opfordres jeg til at lade Straffelovrådet udarbejde et udkast til en lovændring, som i højere grad end nu gør det muligt at straffe kollektiv deltagelse i visse alvorlige lovovertrædelser som f.eks. drab, vold, brandstiftelse og hærværk.

Dansk Folkeparti fremsatte for ca. 2 år siden et lignende beslutningsforslag om kollektiv straf. Det tidligere beslutningsforslag var dog ikke som det konservative begrænset til at angå alvorlige lovovertrædelser.

Regeringen kunne dengang ikke støtte forslaget, og vi kan heller ikke i dag støtte forslaget fra Det Konservative Folkeparti om at forelægge spørgsmålet for Straffelovrådet.

Jeg tror, der er behov for at gøre sig klart, hvad den gældende retstilstand er, for der er mange misforståelser på dette område, både i bemærkningerne til beslutningsforslaget og i den offentlige debat.

Det meget ulykkelige og tragiske politidrab i Blekingegadesagen bliver i den forbindelse jævnlig misbrugt. Det skal jeg vende tilbage til.

Sagen er den, at det ifølge straffeloven allerede i dag er muligt at straffe ikke kun den person, der direkte begår den strafbare handling,

men alle, der har deltaget i lovovertrædelsen. Straffelovens § 23 fastslår således, at alle straffebestemmelser i straffeloven og særlovgivning omfatter alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til gerningen. Og dette medvirkningsbegreb er meget bredt og giver vide muligheder for at straffe.

Det er en udbredt misforståelse, at strafansvaret for medvirken forudsætter, at der kan udpeges en bestemt gerningsmand. Medvirkeransvaret er selvstændigt, dvs. uafhængigt af, om andre medvirkere og en eventuel hovedgerningsmand kan identificeres.

Det forhold, at alle tilstedeværende personer nægter at fortælle, hvem der begik en strafbar handling, udelukker ikke, at de eventuelt alle dømmes for lovovertrædelsen. Det kan ske, hvis det på grundlag af omstændighederne i øvrigt må lægges til grund, at lovovertrædelsen lå inden for rammerne af, hvad de på forhånd havde aftalt eller var indforståede med.

Man kan også under særlige omstændigheder straffe en person, som, uden at der foreligger nogen udtrykkelig eller stiltiende forudgående aftale, forholder sig passiv, mens andre i gruppen begår en forbrydelse, f.eks. vold eller hærværk.

For så vidt angår Blekingegadesagen, anføres det i bemærkningerne til beslutningsforslaget, at de tiltalte blev frifundet for drab på politibetjenten, fordi der ikke var bevis for, hvem i gruppen der affyrede det dræbende skud.

Det er ikke korrekt. I forbindelse med behandlingen af det tidligere beslutningsforslag i 1996 fik Retsudvalget tilsendt en kopi af den relevante del af retsbelæringen fra nævningesagen. Og det fremgår af retsbelæringen, at der efter de juridiske dommers opfattelse ikke var grundlag for at dømme for drab, ikke blot fordi gerningsmanden ikke kunne udpeges, men fordi det efter dommernes opfattelse, bl.a. på grund af den hurtige udvikling af begivenhedsforløbet i Købmagergade, var overvejende betænkeligt at lægge til grund, at deltagerne i røveriet havde været indforståede med, at man eventuelt skulle skyde med overvejende risiko for at dræbe en eventuel forfølger. Der manglede simpelt hen det nødvendige forsæt.

Det fremgår ikke helt klart af beslutningsforslaget, om forslagsstillerne ud over de eksisterende muligheder for medvirkeransvar, som jeg har beskrevet, ønsker at indføre en adgang til at straffe alle personer, der er til stede, når en forbrydelse bliver begået, uden krav om et mind-

stemål af deltagelse, forudgående viden eller accept.

Det vil efter regeringens opfattelse være et uacceptabelt brud med helt grundlæggende retsprincipper, hvis man kan dømmes alene på grundlag af sin tilstedeværelse og uden krav om subjektiv skyld. For det vil indebære, at man kommer til at hæfte for, hvad andre personer, som man er sammen med, begår af kriminalitet, uanset hvor abnormt eller uforudsigeligt det er. Sådan noget hører ikke hjemme i et retssamfund.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at spørgsmålet om kollektivt strafansvar for nogle år siden blev overvejet af en arbejdsgruppe i anklagemyndigheden i relation til rockerkriminalitet, og at arbejdsgruppen, der havde statsadvokat Merlung som formand, ikke kunne støtte en ændring af de danske medvirkningsregler. Og Rigsadvokaten har også givet udtryk for, at dansk rets medvirkningsbegreb og den måde, som det anvendes på i praksis, er tilstrækkeligt for en effektiv retshåndhævelse, også for så vidt angår bekæmpelse af bandekriminalitet.

Spørgsmålet om kollektiv straf og konspirationss Straf har i øvrigt været drøftet i en nordisk arbejdsgruppe om bekæmpelse af rockerkriminalitet. Og det fremgår af arbejdsgruppens rapport fra maj 1997, at der ikke i nogen af de øvrige nordiske lande findes regler, der kan siges at give adgang til at idømme kollektiv straf, og der er heller ikke aktuelle planer om at indføre sådanne regler.

Jeg kan også nævne, at der i EU-regi er opnået politisk enighed om en fælles aktion for at gøre det strafbart at deltage i en kriminel organisation, og at den fælles aktion forventes vedtaget formelt på et kommende rådsmøde. Ifølge den fælles aktion forpligter medlemsstaterne sig til bl.a. under visse betingelser at straffe deltagere i kriminelle organisationer for strafbare handlinger, også selv om de pågældende ikke deltager i selve udførelsen af handlingen.

Men som jeg har oplyst over for Retsudvalget og Folketingets Europaudvalg, vil det ikke være nødvendigt at ændre dansk lovgivning som følge af den fælles aktion, for den adfærd, som ifølge den fælles aktion skal være strafbar, er allerede strafbar efter de gældende danske regler om medvirken.

Sammenfattende er det altså regeringens opfattelse, at de gældende regler om medvirken er tilstrækkelige for en effektiv retshåndhævelse med hensyn til bandekriminalitet, og at videre-

gående regler om kollektivt strafansvar på objektivet grundlag vil være et uacceptabelt brud med helt grundlæggende retsprincipper.

Anklagemyndigheden ønsker heller ikke ændringer på dette område, og der er heller ikke planer herom i de andre nordiske lande.

Der er derfor efter regeringens opfattelse intet grundlag for at bede Straffelovrådet om at se på spørgsmålet.

Dorte Bennedsen (S):

For et par år siden behandlede Folketinget et beslutningsforslag fra Fremskridtspartiet med et indhold, der nogenlunde svarer til indholdet i det forslag, som Det Konservative Folkeparti nu har fremsat.

Socialdemokratiet afviste dengang forslaget, og vores holdning til spørgsmålet har ikke ændret sig siden.

Ministeren har i sit svar redegjort både for, hvorfor forslagens bemærkninger med udgangspunkt i Blekingegadesagen ikke er korrekte, og for de eksisterende regler om medvirken, og det skal jeg ikke gentage her.

I bemærkningerne til forslaget skriver forslagsstillerne bl.a.:

»På denne baggrund skal det overvejes, hvorledes det – retssikkerhedsmæssigt forsvarligt – kan gøres muligt at straffe bandemedlemmer for at være til stede og forholde sig passivt, når andre medlemmer udfører deres kriminalitet.«

Her er vi ved sagens kerne: retssikkerhedsmæssigt forsvarligt. For som ministeren redegjorde for, er straffelovens regler om medvirken ganske brede og giver mulighed for at straffe, hvis der er tale om en person, bl.a. ved tilskyndelse, ved råd eller ved hjælp, har medvirket til forbrydelsen. Og skal man gå videre end det, vil der blive tale om at dømme folk, alene fordi de har været til stede, men uden at de på nogen vis har medvirket, og så begiver vi os ud over det, som er retssikkerhedsmæssigt forsvarligt.

Spørgsmålet om kollektiv straf har været genstand for overvejelser både i en arbejdsgruppe under anklagemyndigheden og i en nordisk arbejdsgruppe, og begge steder blev ændringer afvist, ligesom også Rigsadvokaten ganske klart har givet udtryk for, at de eksisterende regler om medvirken er tilstrækkelige til at få en effektiv retshåndhævelse.

På denne baggrund kan Socialdemokratiet ikke støtte forslaget.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Forslaget vedrører spørgsmålet, om det er nødvendigt og muligt at skærpe reglerne for kollektiv kriminalitet, uden at væsentlige retsgarantier i dansk ret krænkes.

Retssikkerhedsgarantier bør naturligvis først og fremmest garantere lovlige borgeres sikkerhed og garantere, at statsmagten har de nødvendige midler til at beskytte potentielle ofre ved at forhindre forbrydelser og, når forbrydelsen er indtrådt, at drage omsorg for, at de, der forbryder sig mod andres liv og legeme, pågribes og straffes hårdt.

På den anden side må forslaget forstås på den måde, at også de grundlæggende retssikkerhedsgarantier over for gerningsmændene skal opretholdes.

Det er det evige dilemma: på den ene side at sørge for, at forbrydelser opklares, og på den anden side at sørge for, at ingen uskyldige straffes.

Derfor bygger dansk ret på kravet om, at enhver tvivl skal komme den anklagede til gode, og på, at det er domstolene selv, der frit og uafhængigt helt konkret afgør, om de fornødne beviser er til stede.

Forslagsstillerne har i bemærkningerne gjort meget ud af at beskrive Blekingegadebandesagen. Men problemet i den sag var jo præcis, at der ikke var tilstrækkelige beviser, og jeg har selv sørget for, at retsbelæringen bliver omdelt, og den viser jo, hvad problemet var.

Men det er selvfølgelig en sag, der må give stof til eftertanke. Når en gruppe forhædede forbrydere nøje planlægger et større kup, der koster en politibetjent livet, er det naturligt, at også lovgivningsmagten ser på, om der er noget, som vi her i Folketinget har forsømt, at vi kort sagt stiller os selv spørgsmålet, om det er muligt uden at knægte de retsgarantier, forslagsstillerne nævner, alligevel at få skærpet mulighederne for at straffe personer, der deltager i bandekriminalitet, og sikre, at den mest bestialske kriminalitet ikke kan skjules bag dette, at man er sammen i en bande.

Problemet er stigende med den forøgede bandekriminalitet, og kravet om at straffe kollektivt lyder højere og højere i befolkningen efter en så markant frifindelse som i Blekingegadebandesagen. Men problemet er jo, præcis hvor meget der skal forlanges, for at man kan statuere et bevis for deltagelse i forsæligt drab. I en drabs sag må der nødvendigvis kræves meget sikre beviser.

Vi appellerer til justitsministeren om at medvirke til, at vi nu får en afklaring i Retsudvalget af, hvad det egentlig var, der gik galt i Blekingegadebandesagen, så myterne om den sag nu endelig kan aflives, og at vi samtidig får en diskussion om, hvorvidt det er muligt at skærpe lovgivningen.

Jeg har også foranlediget, at forskellige domme omdeles i Retsudvalget, så vi kan gøre os helt klart, hvordan gældende lov og praksis er i dag, og vi håber, at ministeren vil bidrage til en gennemgang af disse ting. Det er jo en selvfølge, at vi, før vi kan tage stilling til, om reglerne skal skærpes, nøje kender den bestående retstilstand, herunder hvordan retspraksis har udviklet sig, og det forventer vi at justitsministeren bistår med, måske også ved, at Straffelovrådet opstiller forskellige modeller for en mulig skærpelse af straffeloven. Men sandheden er jo, at lovgivningen i dag er langt skarpere, end de fleste aner.

Med den stigende bandekriminalitet er det på den anden side også nødvendigt at få rede på, om der er muligheder for at skærpe. Jeg tror, de fleste føler, at det er stærkt anstødeligt, hvis den omstændighed, at man er flere om en forbrydelse, betyder, at det skal være lettere at blive frifundet eller få en mindre straf. Tværtimod bør det være en skærpende omstændighed, men det er vel også det, som allerede straffeloven og retspraksis siger.

Vi vil altså gerne have rede på den gældende retstilstand og tillader os i den sag at pålægge ministeren bevisbyrden.

Bendt Bendtsen (KF):

I Det Konservative Folkeparti ønsker vi, at Straffelovrådet udarbejder et udkast til en lovændring, som i højere grad end nu gør det muligt at straffe kollektiv deltagelse i lovovertrædelser, som munder ud i alvorlige forbrydelser.

I dette beslutningsforslag har vi ikke lagt os fast på, hvordan det skal gøres, og det er ud fra den forudsætning, at vi mener, at det bør vurderes af dygtige jurister, inden vi bevæger os ud i en decideret lovgivning.

Bandekriminalitet bliver desværre mere og mere velkendt, og på mange måder er bandekriminaliteten mere samfundsskadelig end den kriminalitet, der begås af enkeltpersoner, for banderne har i flere tilfælde udviklet sig til rene broderskaber, hvor man agerer efter devisen »Én for alle og alle for én«, og det ubrydelige sammenhold betyder, at der kan begås krimi-

nalitet, hvor et retligt gældende ansvar ikke kan placeres. Blekingegadebandesagen er jo et tydeligt eksempel herpå.

Jeg har hørt justitsministeren i dag sige, at der skal være et forsæt. Personlig mener jeg, at hvis det er sådan, at man skyder på folk med et oversavet jagtgevær med dyrehagl, er der nok en mulighed for, at det kan betyde, at de afgår ved døden.

»Der sidder en morder blandt dem, men ingen vil udpege ham«, var statsadvokatens kommentar i Østre Landsret den 2. maj 1991, hvor ingen blev dømt for mordet på en 22-årig politjent.

Vi finder ikke, det er rimeligt, at dét kan foregå. Og fundet af et større parti narko i fælleskøkkenet på en rockerborg kan jo give de samme problemer. Det piner os faktisk, at der kan opstå disse situationer i dansk retspleje, og jeg mener ikke, vi har set det sidste i denne sag.

Når vi fra De Konservatives side ønsker at se på en skærpelse på det område, så er det, fordi banders ustraffede kriminalitet krænker den øvrige befolknings retsbevidsthed – og dét svækker altså respekten for retssystemet – og fordi banderne skaber frygt i store dele af befolkningen, og fordi disse banders broderskab bevirker, at den enkelte deltager foretager handlinger, som vedkommende ikke ville have foretaget, hvis han eller hun havde været alene.

I Det Konservative Folkeparti mener vi faktisk, at der er baggrund for at få vurderet, hvordan det retssikkerhedsmæssigt forsvarligt kan gøres muligt at straffe bandemedlemmer for at være til stede og forholde sig passivt, når andre bandemedlemmer udfører deres kriminalitet. Men som i alle andre retspolitiske spørgsmål står retssikkerheden over for ønsket om en mere effektiv domfældelse, og derfor er beslutningsforslaget udfærdiget så blødt, som det er.

Men vi mener altså, at hvis der er den mindste chance for retssikkerhedsmæssigt forsvarligt at sætte hårdere ind over for disse meget alvorlige forbrydelser, bør det forsøges. Det er det, vi beder om. Det er ikke de mindre forbrydelser, disse regler skal bruges over for.

Det er muligt, at både justitsministeren, Rigsadvokaten og kriminologerne på Københavns Universitet ikke er enige med Det Konservative Folkeparti, men det er man såmænd nok i befolkningen, og vi føler altså, at det er os, der er valgt til at varetage de holdninger her i huset. Og jeg kan da sige, at i Jyllands-Posten fra den 26. juni 1997 er der en måling foretaget af

Sonar, hvoraf det fremgår, at 58 pct. af Danmarks befolkning går ind for, at der bliver løst op for det begreb, hvor man kan anvende kollektiv straf.

I beslutningsforslaget har vi bedt om at få vurderet muligheden for at anvende det her, og det, vi beder om at få, er en juridisk gennemgang af området, som måske kan udmøntes i en lovgivning, så vi kan få strammet op på det område. Og jeg håber, at der er flere partier, der kan anbefale forslaget.

Anne Baastrup (SF):

Der er tre ting i det her lovforslag, som jeg vil kommentere på SF's vegne:

Ministeren har redegjort for dansk rets meget vidtgående krav, hvis man skal undgå at blive dømt for medvirken: Den kvinde, der har strikket elefanthuen, kan i virkeligheden efter dansk ret dømmes for medvirken til bankrøveri, hvis det kan bevises!

Alt i alt læser jeg forslagsstillernes forslag således, at man ønsker at droppe kravet om forsæt. Ganske vist er der visse krav med hensyn til, for hvilken type kriminalitet man skal droppe kravet om forsæt, men jeg har vanskeligt ved at læse det på anden måde, også fordi forslagsstillerne tager fat i netop Blekingegadebandesagen.

Både ministeren og fru Dorte Bennedsen var inde på det, og nu vil jeg læse op, hvad det var, de juridiske dommere skrev:

»Det må imidlertid efter de juridiske dommers opfattelse efter alt foreliggende, herunder den hurtige udvikling af begivenhedsforløbet i Købmagergade, anses for overvejende betænkeligt at antage, at gerningsmændene til røveriet har været indforståede med, at man eventuelt skulle skyde med overvejende risiko for at dræbe en eventuel forfølger.«

Man kan altså ikke konstatere forsæt til medvirken, og SF kan ikke under nogen omstændigheder støtte, at kravet om forsæt i straffelovens forstand droppes.

Så har jeg et suk:

Forslagsstillerne har lært, at vi går ind for kvalitet i lovgivningsprocessen – der er ikke et øje tørt – og derfor foreslår forslagsstillerne, at Straffelovrådet skal ind i billedet. Men det, man reelt gør, er, at man pålægger Straffelovrådet at komme med en ganske bestemt løsning; der kan være variationer af løsningen, men målet skal være klart.

Det synes jeg er at se ned på Straffelovrådets medlemmer og ikke at anerkende, at Straffelov-

rådet rent faktisk består af fornuftige og tænksomme folk: Man lægger præcis op til, hvordan det skal være; man har et facit. Det er ikke acceptabelt.

Og så har jeg et stilfærdigt spørgsmål til forslagsstillerne. Lige præcis i dag er det jo ganske interessant, hvordan vi forholder os til menneskerettighederne:

Det anføres i forslaget, at Straffelovrådet skal overveje, »hvordan det angivne mål kan nås, uden at væsentlige retssikkerhedsgarantier krænktes, herunder forskrifterne i artikel 6 i den europæiske menneskerettighedskonvention.« Hvad er det for væsentlige retssikkerhedsgarantier, forslagsstillerne ønsker skal tilsidesættes?

Peter Skaarup (DF):

Dansk Folkeparti hilser det meget velkomment, at det her forslag er blevet fremsat igen. Vi har tidligere, i 1996, fra Dansk Folkepartis side fremsat et forslag, der havde nogenlunde det samme indhold, og vi er enige i, at det skal være muligt at idømme en kollektiv straf for forbrydelser begået af en gruppe af mennesker.

En af de sager, der har været mest fremme i betragtningerne omkring sådanne forslag, er jo Blekingegadebandesagen, hvor der var en række personer, der gik sammen om et alvorligt røveri, men som altså også myrdede en politibetjent i forbindelse med samme røveri. Der så vi altså, at det ikke var muligt at finde ud af, hvem der rent faktisk havde begået den pågældende forbrydelse, og vi synes, det er et problem i forhold til retsbevidstheden, at man ikke kan dømme gerningsmændene, som man egentlig godt ved hvem er; man ved bare ikke, hvem af de pågældende mennesker, der var sammen om de forskellige kriminelle handlinger, det rent faktisk var.

Det synes vi er forkasteligt, også i relation til den debat, vi har haft tidligere i dag om, at det virker stødende for befolkningens retsbevidsthed, at man ikke kan dømme i sådanne sager, og det ønsker vi skal være muligt i Dansk Folkeparti.

Vi må også erkende, at det i forbindelse med rockerkrigen, som måske i øjeblikket ikke kører på fuldt blus, men som altså stadig væk er interessant på den måde, at rockerne arbejder videre og nu genopretter deres klubhuse og ifølge alle undersøgelser står bag en række grove kriminelle forhold, ville være vigtigt for myndighederne at have mulighed for at dømme kollek-

tivt, fordi også rockerne er gode til at dække over hinanden, hvis de laver nogle ulykker, og dér skal det efter vores opfattelse være muligt for myndighederne at idømme en kollektiv straf.

Så vi hilser med glæde, at De Konservative nu kommer med forslaget, efter at vi selv har været fremme med det. Og vi kan se af de taler, der blev holdt i forbindelse med behandlingen af vores forslag, at man måske dengang ikke rigtig ville støtte forslaget fra De Konservatives side eller kun ville støtte visse dele af forslaget, så det er glimrende, at det nu kommer frem i en udformning, som forhåbentlig alle blandt de borgerlige partier kan acceptere.

Vi må så appellere til regeringen om – lidt modsat det, som vi har hørt fra justitsministerens side i dag – at regeringen her vil være sin opgave voksen og sørge for, at der i hvert fald bliver nogle muligheder i den retning.

Der er jo ikke nogen, der siger, at domstolene skal dømme kollektivt i særlig mange tilfælde, men i virkelig grelle og alvorlige tilfælde vil det være vigtigt, at domstolene har den mulighed, at de kan dømme kollektivt. Og dér er det altså vi i Dansk Folkeparti siger at regeringen bør være sin opgave voksen og følge den grove kriminalitet op, som vi i dag har hørt at regeringen selv erkender der er, og sørge for, at man altså kan dømme kollektivt, hvis det viser sig, at de pågældende gerningsmænd ikke vil ud med sproget om, hvem det egentlig var, der trykkede på aftrækkeren i en given situation.

Sonja Albrink (CD):

Dette beslutningsforslag lægger efter ordlyden op til en udvidet mulighed for straf for kollektiv deltagelse i lovovertrædelser. Med andre ord har man nu igen taget hul på en diskussion om, hvorvidt man bør afvige fra det grundlæggende princip i straffeloven om den subjektive skyld.

I CD mener vi, at et sådant kollektivt strafansvar er en overordentlig betænkelig ting, og vi er selvfølgelig også godt klar over, at der inden for særlovgivningens områder er eksempler på, at der kan straffes på et objektivi grundlag. Det gælder imidlertid ikke for overtrædelser af straffeloven, og en ændring i den retning ville efter CD's opfattelse medføre en svækkelse af retssikkerheden.

Kollektivt strafansvar får alt andet lige karakter af en sikkerhedsventil, som politi og anklagemyndighed vil kunne bruge, hvis man ikke er i stand til at påvise det nødvendige for-

sæt til medvirken. Sådan noget mener vi ikke rigtig hører hjemme i det retssamfund, som vi har i Danmark. Det skal altså være sådan, at det er anklagemyndigheden, der har bevisbyrden.

Jeg må dog indrømme, at også min retsfølelse blev påvirket i en negativ retning som følge af Blekingegadesagen, men man bliver altså nødt til at huske på, at de tiltalte blev frifundet, fordi det ikke var muligt at sandsynliggøre, at de havde forset til medvirken. Der var altså i højere grad tale om et bevismæssigt problem end et retligt.

På den anden side skal man selvfølgelig også være opmærksom på, at det kan være meget svært for politi og anklagemyndighed at bevise, hvem der har gjort hvad i et givet hændelsesforløb. Det gælder ikke mindst i en tid, der er præget af bandekriminalitet og af mere professionelle og disciplinerede forbrydere.

Jeg er da også enig med forslagsstillerne i, at der faktisk er tale om et problem, som formentlig ikke bliver mindre. Efter CD's opfattelse skal det altså bare ikke løses ved en tilsidesættelse af de retssikkerhedsgarantier, der ligger i princippet om det subjektive forset, men i stedet ved, at man giver politi og anklagemyndighed nogle bedre værktøjer til at komme tilstrækkeligt til bunds i sagerne. Naturligvis er vi opmærksomme på, at forslagsstillerne rent faktisk har gjort sig tanker om kollektivt strafansvar og dets forenelighed med almindelige retssikkerhedsgarantier, og vi har da også sympati for, at man i forslaget lægger op til ekspertvurdering.

Så alt i alt: CD ønsker, at vi kigger nærmere på disse ting under udvalgsbehandlingen.

Henrik Svane (RV):

Da Det Radikale Venstres ordfører, fru Elisabeth Arnold, ikke kan være i salen, skal jeg læse følgende:

Tinget behandlede den 4. oktober 1996 et beslutningsforslag fra Dansk Folkeparti om kollektivt straf. Forslaget i 1996 gik meget videre end det, der foreslås i B 51 i dag, men argumenterne er stadig de samme. Det var dengang, og det er i dag en udbredt misforståelse, at det ikke er muligt at straffe for en fælles lovovertrædelse.

Straffelovens § 23 er allerede blevet nævnt adskillige gange i dag, og det er uheldigt, at det stadig er en udbredt fornemmelse, at det ikke er muligt at dømme en personkreds for en forbrydelse, der har været fælles gennemførelse og planlægning af.

Det er naturligvis stadig anklagemyndighedens pligt at bevise, at alle deltagere i overtrædelsen var indforstået med forbrydelsen, og så er vi tilbage ved den ulykkelige Blekingebandsag; kun bevisets stilling var udslagsgivende for den endelige dom.

Vi kan ikke være tjent med at gå på kompromis med retssikkerheden, heller ikke i de grove sager. Det skal ikke være muligt at dømme folk, hvis medskyld ikke er bevist, men udelukkende på grund af tilstedeværelse.

B 51's tanker om kollektiv straf er efter Det Radikale Venstres mening betænkelige og indbærer en betragtelig risiko for at krænke vigtige retssikkerhedsmæssige principper. At der er problemer med dette aspekt, fremgår også af forslagsstillerens egne bemærkninger til beslutningsforslaget.

Det var det samme resultat, som arbejdsgruppen under anklagemyndigheden nåede frem til, og det samme resultat kom Folketinget frem til ved behandlingen i oktober 1996. Det Radikale Venstre kan derfor ikke støtte det fremsatte beslutningsforslag.

Søren Søndergaard (EL):

Dansk ret har overraskende nok et medvirkensbegreb, der rækker langt længere end de fleste andre landes. Dertil kommer, at vi i Danmark straffer den onde vilje, forsettet. Hvis man har et forset til, at en anden person skal slås ned, og medvirker til, at det sker, så bliver man straffet, også selv om gerningsmanden bare har været med i en gruppe, der har opsøgt offeret og slået offeret, men uden at gerningsmanden selv har slået.

For nylig har der været nogle domme, hvor en mor er blevet dømt for medvirken til, at hendes kæreste har slået hendes barn ihjel, selv om moderens medvirken alene har bestået i, at hun ikke har gjort noget for at forhindre, at barnet blev slået. Hvis en person har forset, kan han eller hun altså også dømmes for forbrydelsen.

Det, De Konservative foreslår med dette forslag, er, at man skal kunne straffes for en forbrydelse, hvor der kræves forset, selv om man ikke havde forset. Man skal kunne straffes for drab, for vold, for brandstiftelse og hærværk, selv om man ikke havde forset til at begå disse forbrydelser. Det må siges at være et meget alvorligt brud på de retsprincipper, vi hidtil har efterlevet i Danmark.

Forslagsstillerne henviser i deres bemærkninger til, at bandekriminalitet skulle være ustraf-

fet. Det er simpelt hen ikke korrekt, som det også er blevet sagt tidligere. Der er mange eksempler på, at bander bliver dømt, og der er i dag i straffelovens § 80 hjemmel til at forhøje straffen, hvis en forbrydelse begås af flere sammen.

Det eneste eksempel, forslagsstillerne er kommet med, hvor der ikke kan straffes, er Blekingegadebanden. Det er en helt speciel sag, og Enhedslisten skal gerne endnu en gang tage afstand fra, at man bruger politiske argumenter til at begå røverier.

Alle deltagere i røveriet blev idømt lange straffe for det, de havde forsæt til, nemlig røveriet. Men retten var ikke i stand til at bevise, hvem der havde skudt mod den unge betjent, og retten kunne heller ikke bevise, at deltagerne i røveriet havde forsæt til, at der under røveriet kunne blive tale om at skyde mod nogen, og at nogen derfor kunne blive ramt.

Til sidst: Hvis De Konservative i øvrigt er så interesserede i at straffe medvirken til forbrydelse, hvorfor ser man så ikke på den noget besynderlige retstilstand, at danske domstole på skatteområdet afviser at straffe medvirken til skattesnyd, selv i sager hvor der ikke er tvivl om forsættet?

Tom Behnke (FP):

Fremskridtspartiet kan støtte beslutningsforslaget fra Det Konservative Folkeparti. Vi synes, det er et godt forslag.

Det, der jo er blevet fremhævet flere gange, er, at det kun kan lade sig gøre at straffe efter straffeloven, hvis det er sådan, at man kan bevise, at der har været et forsæt eller som minimum et sandsynlighedsforsæt, og det kan jo være ganske svært i visse situationer at bevise dette forsæt. Det har i hvert fald vist sig i praksis, at der er en række sager, hvor det er meget, meget svært at bevise det forsæt, det konkrete forsæt eller sandsynlighedsforsættet, og det har også været meget, meget svært at få personer dømt for det.

Derfor er det hensigtsmæssigt, at der bliver strammet op her, således at man ikke bare under dække af, at man var flere om det, kan slippe for at få en straf.

Det, der er sagen, er jo, at hvis flere går sammen om at begå en forbrydelse i al hemmelighed, som der ikke er nogen, der har kendskab til, gennemfører forbrydelsen, og hvis alle efterfølgende holder mund, vil det næsten være umuligt at bevise et forsæt. Hvordan skal man

kunne bevise, hvad der er aftalt på forhånd, hvis der ikke er nogen, der har været til stede eller overvåret noget? Oftest sker pådømmelse af forbrydere jo ved, at der er nogle, der ikke kan holde deres mund og kommer til at tale over sig. Men hvis man er i stand til professionelt at holde sin mund hele vejen igennem, er det meget, meget, meget svært at få dømt, fordi det er meget, meget svært at løfte bevisbyrden.

Vi har i Fremskridtspartiet den opfattelse, at det i sig selv ikke skal være nok til, at man slipper for at få en straf. Alene det, at handlingen er udført rent faktisk, bør medvirke til, at man får sin straf.

Se f.eks. de autonome, der laver demonstrationer i gaderne. De, der er til stede, kan jo godt være indstillet på, at man skal lave demonstration. Man kan også være indstillet på, at der skal være lidt ballade i gaden. Men hvad så, når der er nogle, der begynder at brække brosten op? Så bør man jo aktivt forhindre, at de fortsætter med denne forbrydelse, for ellers er man selv med. Men selv om forsætbegrebet egentlig ligger der, altså den passive accept, så er der jo ikke nogen, der bliver dømt for det. Og det er det, der er problematisk.

Det, der gør det endnu mere problematisk, er fuldstændig, som forslagsstillerne selv skriver det i forslagens bemærkninger:

»Bandens støtte bevirker, at den enkelte deltager foretager handlinger, som vedkommende ikke ville have foretaget, hvis han eller hun havde været alene. Banden skaber eller forøger således forbrydelsen.«

Det er fuldstændig rigtigt set. Det skal ikke være sådan, at man kan gemme sig i en flok, og så blot det, at man har gemt sig i flokken, gør, at man kan slippe for straf for en faktisk udført kriminel handling.

Derfor støtter vi i Fremskridtspartiet forslaget.

Jann Sjursen (KRF):

Når man læser De Konservatives beslutningsforslag, kan man umiddelbart have sympati for det. For hvem vil ikke gerne være med til at bekæmpe bandekriminalitet og sørge for, at de, som rent faktisk begår alvorlig lovovertrædelse, bliver straffet?

Men man skal da ikke have læst ret meget på B 51, før det går op for én, at forslagsstillerne selv er klar over, at man her bevæger sig ind på et område, som er vanskeligt i forhold til, at man sikrer sig, at almindelige retsikkerheds-

mæssige garantier, som vi kender det fra den danske straffelovgivning, også bliver overholdt i forbindelse med det, som er sigtet med forslaget, nemlig i højere grad at gøre det muligt at straffe kollektiv deltagelse i lovovertrædelser, som der står i beslutningsforslaget.

Jeg vil derfor sige, at fra Kristeligt Folkepartis side er det ikke nogen enkel sag, uanset at man umiddelbart kan have sympati for det. Derfor vil jeg i lighed med tidligere ordførere sige, at det her er noget, som vi skal vurdere meget nøje i forbindelse med udvalgsarbejdet, inden vi eventuelt opfordrer regeringen til at lade straffelovudvalget vurdere sagen nøjere.

På den baggrund kan jeg sige, at vi selvfølgelig vil se yderligere på sagen i forbindelse med udvalgsarbejdet, men der er altså problemer i det her forslag med hensyn til retssikkerheden, selv om jeg, som jeg har nævnt, umiddelbart godt kan se de positive intentioner, der er i B 51 fra Det Konservative Folkepartis side.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jamen der har jo været nogle af ordførerne, også den sidste, der har været inde på, at der kan være betænkeligheder, og at der kan være nogle retssikkerhedsmæssige problemer.

Men jeg vil da godt lige til orientering for Folketinget fortælle, at det her forslag sådan set ikke er opstået på baggrund af det forslag, der blev fremsat af et andet parti for 2 år siden. Nej, det var et forslag, der kom frem, da justitsministeren og jeg deltog i et fælles møde for ca. et års tid siden i en lille by syd for København, hvor den lokale byretsdommer stillede spørgsmål til os i fællesskab, og en del af de ting, han sagde, er direkte citeret i bemærkningerne.

Det var hans kolossale frustration over gang på gang at måtte lade nogle frikende, hvor han var overbevist om, at de var medvirkende til, at den voldshandling, der var foretaget, blev betydelig mere alvorlig. Derfor spurgte han direkte justitsministeren og mig, som var de to politikere, der var til stede: Kan man ikke gøre noget ved det? Jeg bad ham så siden hen om at sende nogle skriftlige bemærkninger, og det gjorde han.

Det er det, der er baggrunden, så det er altså en, der sidder til daglig ude i systemet, en dommer, som har mærket, at han syntes, der var nogle problemer. Det behøver så ikke at være rigtigt, det kan man have sin holdning til, men det er baggrunden for forslaget.

(Kort bemærkning).

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg kan til fulde bekræfte hr. Helge Adam Møllers beskrivelse af en god debat, vi havde den aften, bl.a. om kollektiv optræden, når man begår kriminalitet. Det er rigtigt, som hr. Helge Adam Møller også beskriver det, at der var en dommer til stede, som gav udtryk for sin frustration.

Jeg er blevet opmærksom på specielt i forbindelse med de forhandlinger, vi har haft på europæisk plan, hvor man i Sydeuropa har mafiaorganisationer, som man jo gerne vil kunne kriminalisere, så alle, der medvirker i sådan nogle organisationer, kan strafforfølges for det at være med i organisationerne, at der har vi i Danmark kunnet sige: Vi behøver ikke at ændre vores lovgivning for at kunne retshåndhæve over for folk, der er med i kriminelle organisationer, fordi vi har vores medvirkensregler, og de er ganske vide. Man behøver ikke selv at have fingeren på triggeren, man behøver ikke selv at have begået den direkte kriminalitet; man skal blot have et forsæt til medvirken i planlægningen og i forhold til den kriminalitet, der udfolder sig.

Det er baggrunden for, at jeg kan se, at hvis man skulle gå videre end det, vi i dag har i dansk retspleje, som er ganske brede medvirkensregler, ville vi kunne komme til at kriminalisere noget, som jeg tror ingen af os mener er rigtigt, f.eks. hvis man er forbigående på et torv, hvor der er nogle unge mennesker, der er i gang med at lave hærværk. Hvis man ikke skynder sig straks at komme derfra, ville man med de beskrivelser, som Det Konservative Folkepartis forslag ville kunne give anledning til, her kunne strafforfølge nogle, der på ingen måde har forsæt til at ville være med i den kriminalitet, og det er ikke retssikkerhedsmæssigt korrekt. Det tror jeg sådan set at forslagsstilleren er enig med mig i.

Jeg tror ikke, at vi holdningsmæssigt ligger langt fra hinanden, og i de konkrete sager tror jeg, vi vil kunne ramme dem, som vi ønsker at ramme, inden for de gældende medvirkensregler.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg vil blot sige til justitsministeren og til Kristeligt Folkepartis ordfører, at en af de ting, som man meget nævner, når man kommer ud til offentlige møder og diskuterer retspolitikken,

er altså muligheden for at dømme kollektivt, altså idømme en kollektiv straf.

Det er et meget omdiskuteret emne ude i forsamlingshusene og blandt vores vælgere, og det bør vi altså som politikere tage alvorligt. Når både vores befolkning, når vores mennesker, der har med det her at gøre i samfundet til daglig, domstole, politifolk, nævner det her gentagne gange, er det vores opgave herinde at tage det alvorligt; så kan man ikke bare affeje det med, at det er et problem, vi måske skal se på engang, som også Kristeligt Folkeparti var lidt inde på.

Derfor vil jeg godt spørge, om Kristeligt Folkeparti ikke godt kan se, at der altså er et konkret problem, når både fagfolk og personer, der ikke er fagfolk, gang på gang påpeger, at man bør have mulighed for at straffe kollektivt.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg har kun en enkelt bemærkning til justitsministeren: vi husker heldigvis begge to mødet ens, og jeg havde heller ikke forventet andet.

Men når justitsministeren siger, at forslaget her giver mulighed for, at en enkelt forbipasserende, som overværer et eller andet, skal kunne straffes for det, ja, så har vi udtrykt os kluntet, og det mener jeg ikke. Vi erkender, at der er problemer i det her. Det er jo netop derfor, vi beder om, at det bliver Straffelovrådet, der skal udforme paragrafferne, og jeg må indrømme – og det tror jeg faktisk også justitsministeren har så stor tiltro til – at Straffelovrådet vil kunne udforme disse paragraffer, så en tilfældig forbipasserende ikke bliver straffet for det her.

Det er også derfor, bemærkningerne udtrykkeligt går på bandekriminalitet. Det er jo disse mennesker, vi vil have straffet, dem, der er del af en bande, som kommer på stedet, osv. Men den tilfældige lovlydige borger, der passerer, han eller hun skal selvfølgelig ikke straffes for noget.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Til hr. Peter Skaarup vil jeg sige, at det, som jeg gav udtryk for i min ordførertale, var, at vi i forbindelse med udvalgsarbejdet ville vurdere forslaget nærmere. Det lå i øvrigt fuldt ud på linje med det, som Venstres ordfører sagde i sin tale, hvor jeg synes, at fru Birthe Rønn Hornbech på en meget fin måde fik understreget de problemstillinger, der er i forslaget, og også det,

der bør ske i forbindelse med udvalgsarbejdet. Der ligger vi fuldt ud på linje med Venstres ordfører, vil jeg godt give udtryk for her.

Så det er altså ikke et spørgsmål om, at vi ikke vurderer, at der skal ske noget her og nu, men det er et spørgsmål om, at vi godt vil se nærmere på sagen og forslaget i forbindelse med udvalgsarbejdet. Det vil selvfølgelig så også være bestemmende for vores endelige stillingtagen til det foreliggende forslag.

Så vil jeg godt sige til hr. Helge Adam Møller – og justitsministeren var også inde på den dér fælles oplevelse, det er jo udmærket med fælles erfaringsbaggrund, også for lovgivningen her i Folketinget – at det kan godt være, at udgangspunktet for forslaget er et offentligt møde og det, der blev sagt dér, og det er fint nok, men når man læser lovforslaget, har man ikke lige det offentlige møde i bagehovedet. Så har man Blekingegadesagen i bagehovedet, fordi det er sådan set det, der er udgangspunktet i forslaget.

Der synes jeg blot, det er værd at hævde, som det også er fremgået af debatten her, at det, der jo i høj grad var problemet i den sag, netop var bevisets stilling, og hvis man skal bruge den sag som udgangspunkt her, skulle beslutningsforslaget måske i virkeligheden have set anderledes ud.

Men nuvel, jeg vil godt her tilsige fra Kristeligt Folkepartis side, at vi er villige til at se nærmere på forslaget i forbindelse med udvalgsarbejdet. Vi kan godt se den positive intention fra Det Konservative Folkepartis side med hensyn til dette forslag, men altså i lighed med en række andre ordførere og Det Konservative Folkeparti selv kan vi se, at der er problemer i beslutningsforslaget, og jeg vil sådan set godt kvittere for her, at man går ind i debatten med åben pande og erkender, at det er ikke uproblematisk. Det er sådan set også, hvad jeg har givet udtryk for her i dag.

(Kort bemærkning).

Justitsministeren (Frank Jensen):

Heller ikke jeg beklager, at Det Konservative Folkeparti har givet os anledning til at få den her debat, for det er en vigtig og en rigtig debat, og jeg betvivler ikke motiverne fra Det Konservative Folkepartis side. For der er jo mange misforståelser, når det drejer sig om vores medvirkens- og forsøgsregler, som er grundlæggende principper i vores straffelovgivning, og der er mange andre lande, som – jeg tror, det var fru Anne Baastrup, der var inde på det –

simpelt hen ikke forstår, at vi har så vide rammer i vores lovgivning, som domstolene kan anvende til at kunne retshåndhæve over for folk, der har et medvirkens – og forsøgsansvar, selv om de ikke direkte har lavet den kriminelle handling. Men hvis de har været med i planlægningen, hvis de har bidraget til aktiviteten, der fører frem til kriminaliteten, jamen så er det, vi kan strafforfølge dem. Det er ikke afgørende, om det lige netop personligt var dem, der begik den kriminelle handling. Det er vel det, som – når vi taler om bandekriminalitet – hr. Helge Adam Møller er inde på.

Jeg er glad for, at vi nu netop på baggrund af det konservative forslag her kan få mulighed for i Retsudvalget og også fra Justitsministeriets side – og det er vel, havde jeg nær sagt, næsten lige så godt, som hvis det var Straffelovrådet – at klarificere nogle af de her ting. Vi har endda medarbejdere direkte i Lovafdelingen, der sidder i Straffelovrådet, så der er ingen grund til at lægge sagen over i Straffelovrådet. Vi kan simpelt hen igennem de besvarelser, vi nu kan give Folketingets Retsudvalg, være med til at klarificere de forhold, som gør sig gældende inden for de nuværende rammer i vores straffelov vedrørende forsøgs- og medvirkensansvar.

Jeg er glad for De Konservatives initiativ, så vi får lejlighed til at få den her gode debat.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):
Ordføreren for forslagsstillerne, hr. Bendt Bendtsen.

Bendt Bendtsen (KF):

Først vil jeg da gerne takke ministeren for denne sidste tilkendegivelse, der kom frem her under afslutningen, og så vil jeg gerne takke de ordførere, som har støttet forslaget, også de ordførere, som vil være med til at se på den her sag, når vi skal behandle den i Retsudvalget.

For der er jo tale om et problem. Selv om vi ikke skal tage alle undersøgelser for givet, må vi sige, at når 58 pct. af befolkningen mener, at der bør være mulighed for at anvende kollektiv straf, jf. denne Sonarundersøgelse, som jeg har nævnt tidligere i dag, så har man et problem. Og jeg er da glad for, at vi får sat fokus på det her område.

Hvis man skal sige det sådan på ganske almindeligt dansk, er det lidt træls at stå og høre på, at man ikke rigtig kender reglerne for medvirken, når man har arbejdet med tilskyndelse

og råd og dåd i et kvart århundrede. Men sådan er det.

Der er jo forskel på de holdninger, der ligger til grund for partierne her i Folketinget, og det kommer ikke som nogen overraskelse, at både Det Radikale Venstre og den yderste venstrefløj totalt fejler forslaget af bordet.

Men jeg synes, vi har et problem i dansk retspleje med den stigende bandekriminalitet, vi har, hvor folk kan sætte sig ned på deres flade bag, og det behøver jo ikke være det, der skete i Løvstræde og i Købmagergade, det kan også, som jeg nævnte tidligere, være en rockerborg, hvor man lever i et broderskab, hvor man finder et større antal kilo rent stof, heroin, på køkkenbordet, og ingen vil kendes ved det. Hvad så? Ja, udbetaling af erstatninger er noget, man kender til i dansk politi.

Så jeg synes, vi har haft en fornuftig debat, og vi vil sørge for, at vi får diskuteret de her emner under vores arbejde i Retsudvalget.

Afslutningsvis vil jeg endnu en gang sige tak til de partier, der var positive over for forslaget.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):
Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af lovforslag nr. L 108: Forslag til lov om ændring af færdselsloven, godskørselsloven og arbejdsmiljøloven samt om ophævelse af lov om kontrol med overholdelsen af De Europæiske Fællesskabers forordninger om arbejderbeskyttelse inden for landevejstransport og lov om international godstransport med motorkøretøjer m.v. (Skærpet kontrol med tunge køretøjer, køre- og hviletidsbestemmelser, betalingsbestemmelser m.v.).

Af trafikministeren (Sonja Mikkelsen).
(Fremsat 27/11 98).